

پيڱه فيڪرييه ڪاني بانگه واز
له ديدى بيرمه ند (ناصرى سوبحاني) دا

د. عمر عبد العزيز

۲۰۱۶ ز

چاپي يه ڪه م

تەوەرەكانى ئەم بابەتە:

تەوەرەى يەكەم / سەبارەت بە پېئاس و پېگە و قۇناغەكانى بانگەواز:

- ۱- پېئاسى بانگەواز.
- ۲- شىوازو تايىبەتمەندىى بانگەواز بۆ لای خوا.
- ۳- ئەولەویات و پریزبەندىى بابەتەكانى بانگەواز.

تەوەرەى دووهم / سەبارەت بە بانگخواز:

- ۱- ھەموو برودارىكى تېگەىشتوو بانگخوازە.
- ۲- گرانیى و سەنگینیى بارى مەسئولیەتى بانگەواز.
- ۳- قورئان، سەرچاوەى يەكەمى بانگخوازە.
- ۴- كەش و ھەواى دابەزاندنى ئایەت.
- ۵- دەرککردنى بانگخواز بۆ (ھۆى دابەزاندنى ئایەتەكانى قورئان).
- ۶- ئەركى بنچینەبىى بانگخواز لە بانگەوازدا.

تەوەرەى سېئیم / سەبارەت بە بانگراو

- ۱- پېئوستى پۆلئىنکردنى بانگراوان.
 - ۲- پوختەى بانگەوازو درېژەى بانگەواز.
 - ۳- بانگراو چۆن پەرورەدە دەكریت.
 - ۴- بايەخى فاكترەى (دووبارەكردنەو) لە پرۆسەى بانگەوازدا.
 - ۵- پۆلئىنکردنى بانگراوان و جۆرەكانى بانگەواز كردن.
- بانگەزو كارى دەستەجەمبىى..

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پیشہ کی

بہ پیئی بہ دوا دا چوونم بو نووسین و بہرہ مہکانی گہورہ بیریارانی
ئیسلامی ہا وچہرخ، کہسم نہدیوہ وک ماموستا ناصری سوبحانی،
لہسہر ئہو زاراوہو چہمک و دستہ واژانہی پھیوہندیان بہ بابہتی
بانگہوازہوہ ہہیہ، ہہ لویستہی وردو زانستیانہی کردیبت.

خالی جیاکہرہوہی ناوبراو لہ گرنگیدانی بہو بابہتانہ ئہوہ بوو، کہ
بو دوزینہوہی پایہ بنچینہییہکانی بانگہواز، بہ پلہی یہکہم قورئانی
کردبووہ سہرچاوہ، بہو میتودو مہنہجیبہتہ تایبہتہی خوئی، لہ
ہہ لویستہکردن لہسہر واتاو مہدلولی چہمک و زاراوہ قورئانیہکانو
دوزینہوہی تہوہری سورہتہکان و گہپان بہ شوین (سبب نزول)ی
حہقیقی و ہہولئی دابہزاندنہوہی سہرلہنوئی قورئان، بہ پیئی کہش و
ہہواو سازگاریی و گونجاویی حالہت و کہس و دیاردہکان لہگہل
مہبہستہکانی قورئان.

جا، بو خستنہ پرووی تیروانینی سوبحانی لہ لایہنہ پھیوہندیاردہکان
بہ (بانگہواز)ہوہ، ئہم باسہ دہکہمہ سی بہش، بہو پییہی کوئی
پرووسہی بانگہواز کردن دہیبتہ سی روکنی سہرہکی:

یه کهم: خودی پرۆسهی بانگه‌وازکردن (ده‌عهوت).

دووه‌م: بانگخواز (داعی)، وه‌ک فاکته‌ری گه‌یاندنی بانگه‌واز.

سییه‌م: بانگکراو (مه‌دعو)، وه‌ک ئامانجی سه‌ره‌کیی پرۆسه‌که.

ئه‌م کورته‌ بابته‌، له‌ بنه‌په‌تدا سالی ۲۰۱۴ له‌ (کۆنگره‌ی تایبته‌ به‌ یادکردنه‌وه‌ی عه‌للامه‌ مامۆستا ناصری سوبحانی) دا، له‌ شاری سلیمانی پیشکه‌شم کرد، هیوادارم به‌رچاوپروونییه‌ک بدات به‌ بانگخوازن و سوودیش به‌و خوینه‌ره‌ به‌پێزانه‌ بگه‌یه‌نیته‌ که‌ ده‌یانه‌ویته‌ له‌ میتۆدی بیرکردنه‌وه‌و شیوازی کاری بانگه‌وازی مامۆستا سوبحانی تیبگه‌ن.

عمر عبد‌العزیز

سلیمانی، هاوینی ۲۰۱۶ز

تهوهری یه کهم

سه بارهت به پیناس و پیگه و

شیوازو قوناغه کانی بانگه واز

۱- پیناسی بانگه‌واز:

مامۆستا ناصر له دهیان شوینی کتیب و وانه تۆمارکراوه‌کانیدا پیناسی (ده‌عوته) ده‌کات، به تایبه‌تی له وانه‌کانی ته‌فسیرو ئه‌و بابه‌تانه‌یدا که تایبه‌تن به جیهان‌بینی و تیروانینه‌کانیی‌ه‌وه. زۆربه‌ی کات پیناسی (بانگه‌وازی) به‌م جوهره‌ کردووه: "بانگه‌واز بریتیی‌ه له بانگکردنی مرۆقه‌کان بۆ سه‌ر پرسی به‌ندایه‌تی خواوه‌ند". هه‌ندی جارێش ده‌لیت: "بانگکردنی مرۆقی (مه‌خلوق)ی (مه‌ئموور)، بۆ لای خواوه‌ندی (خالق)ی (ئامر).."^(۱) دیاره به مه‌به‌ست و به ئه‌نقه‌ست هه‌ر چوار وشه‌ی (خالق) و (ئامر) بۆ خواو (مه‌خلوق) و (مه‌ئموور)ی بۆ مرۆقه، به‌کار ده‌هینا، له‌و سۆنگه‌یه‌وه که هه‌ردوو جه‌مسهری (ربوبیت) و (ألوهیت) پیکه‌وه گری‌ بدات و بیسه‌لمینیت که هه‌ر خوی پهره‌رشیارو به‌دییه‌نهره، ده‌بی‌ت به فه‌ریادپه‌س و فه‌رمانپه‌واش بزانی‌ت. له‌به‌ر ئه‌وه مامۆستا ناصر ئه‌رکی بانگه‌وازی به گه‌وره‌ترین مه‌سئولیه‌تی سه‌رشانی مرۆقه‌ ده‌زانی، پاش مه‌سئولیه‌تی (عبودیت) و به‌نده‌یی بۆ خوا...^(۲)

^۱ ئه‌م بابه‌ته‌ی له زنجیره وانه‌کانی (ده‌عوته) دووپات کردۆته‌وه.

^۲ له ته‌فسیری سوره‌تی (نبأ) ئاماژه به‌مه ده‌کات.

۲- شیوازو تایبه تمه ندیی بانگه‌واز بۆلای خوا، له پروانگهی قورئانه‌وه:

بۆ ویناکردنی شیوازی دروست و دیاریکردنی گرنگترین تایبه تمه ندییه‌کانی بانگه‌واز، سوبجانی به پله‌ی بنچینه‌یی و سه‌ره‌تایی، پشتی به قورئان به‌ستبوو، به تایبه‌تی له سایه‌ی سوره‌تی (النحل) و به تایبه‌تی ترئایه‌تی (۱۲۵) که ده‌فه‌رموی:

﴿ اَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ

أَحْسَنُ ﴾ النحل/ ۱۲۵. بۆیه بۆگه‌یانندی مه‌به‌ستی ته‌واوی قورئان، هه‌لۆیسته‌ی وردی کردبوو له‌سه‌ر هه‌رکام له وشه‌کانی (ده‌عوته)، (سه‌بیل)، (رب)، (حکمه)، (الموعظة الحسنه)، (الجدال)، (الأحسن) که به داخه‌وه له‌به‌ر کورتیی بابه‌ته‌که، ناتوانین تیشکیان بخه‌ینه‌سه‌ر.^(۱) به‌لام به پوختی ته‌ئکیدیی ده‌کرده‌وه که: ره‌چاوکردنی کۆی ئه‌و مه‌رج و چۆنیه‌تانه‌ی قورئان دیاری کردون له پرۆسه‌که‌دا، ده‌بیته (ده‌عوته)، مه‌به‌ستیش له (سه‌بیل) ئیسلامه، به‌لام به تایبه‌ت وشه‌ی (سه‌بیل)ی بۆ دانراوه، چونکه (سه‌بیل) به واتای ریگه‌یه‌که دیت که ئاسانکارییی تیدایه، ئه‌وه‌یشه

^۱ مامۆستا ناصر له هه‌موو بابه‌ته‌کانی: (به‌ندایه‌تی)، (توحید)، (ده‌عوته)، (أسماء الحسنی)، (نیزامی سیاسی)، (قتال)، (شه‌رحی چل فه‌رمووده (أربعین)، واتاو مه‌دلولی ئه‌م وشانه‌ی پروون کردۆته‌وه.

جیاوازییه‌که‌ی له‌گه‌ل (طریق) له‌ زمانى عه‌ره‌بییدا^١. بۆیه‌ وشه‌ی (رب) یش دانراوه‌، که‌ ده‌کرا (الله) دابنرئ، بۆ‌ئه‌وه‌ی هه‌ر پینچ واتاکه‌ی (رب) له‌ زیهنی بانگخوازدا ئاماده‌ بن، که‌ مامۆستا کورتی کردبوونه‌وه‌ له‌مانه‌دا: ١- زیان لابه‌ر ٢- سوو‌دبه‌خش - خاوه‌ن ٤- فه‌رمانزه‌وا ٥- فه‌ریادپه‌س. هه‌موو ئه‌م واتایانه‌شى له‌ ئایه‌ته‌کانی سو‌ره‌تى (الفاتحه) به‌ یارمه‌تى سه‌رچاوه‌ زمانه‌وانییه‌کان، ده‌ره‌ینا بوو. له‌سه‌ر وشه‌ی (حیکمه‌ت) یش له‌ زۆربه‌ی باسه‌کانیدا، هه‌لۆیسته‌ی وردو ژیرانه‌ی کردووه‌. ئه‌و، جگه‌ له‌وه‌ی که‌ له‌ سه‌رچاوه‌ زمانه‌وانییه‌ په‌سه‌نه‌ عه‌ره‌بییه‌کاندا واتای (حکمه‌)ی ده‌ره‌ینا بوو، که‌ بریتییه‌ له‌ (کاربه‌جیئى) یان (دانانى شتیك له‌جیئى خۆیدا به‌ دروستی)، هه‌ولئى باشیشی دابوو، که‌ نمونه‌کانی حیکمه‌ت له‌ قورئاندا بۆ بانگخوازن بڤاته‌ پوو.

سه‌باره‌ت به‌ (الموعظة الحسنه) ش به‌ پێی سه‌رچاوه‌ زمانه‌وانییه‌کان واتای ده‌کرد. که‌ بریتییه‌ له‌: ئامۆژگاریی و په‌روه‌ده‌کردن، هاو‌پرا له‌گه‌ل مژده‌پیدان و داچله‌کاندن (ترغیب) و (تره‌یب).

سه‌باره‌ت به‌ (جیدال) یش، پێی وابوو به‌ واتای وه‌لامدانه‌وه‌ی به‌هێزى ئه‌و که‌سانه‌ دیت که‌ ئینکاریی ده‌که‌ن، واته‌ په‌تدانه‌وه‌ی

^١ بروه‌نه: (مفردات ألفاظ القرآن)ی (راغب أصفهانی)، دار القلم، بیروت، ١٩٩٢، لا:

گومان و (تَشْكِيكات) و (تَحْدِي) كردنيان، به لام به مهرجی (بالتی هي أحسن)، به واتای: هه لَبژاردنی جوانترین شیوازی وه لام.

بۆ ئەم مه به سته، مامۆستا ناصر تيبينييه کی وردی هه يه وه پيی وایه مادام بابتهی (دعوة بالحكمة) و (الموعظة الحسنة) و (الجدال بالتی هي أحسن) له سوره تی (النحل) دا باس كراوه، ده بی له و سوره ته دا، نمونه ی هه رسیکیان هه بیته. بویه ئه وه پيی و ابوو كه (١٢٨) ئایه ته كه ی سوره ی (النحل) پيكدین له (پيشه کی) يه ك و دوو به ش: پيشه كيبه كه له ئایه تی (١ تا ٤) ه، كه تيايدا نامازه به بی هاوه ليی خواو پيغه مبه رایه تی و فه رمانزه وایی و په روه ردگاريتی خوا، كراوه. پاشان به شی يه كه م له ئایه تی (٥ تا ٦٤) و، به شی دووهم له ئایه تی (٦٥ تا ١٢٨) ی كۆتایی سوره ته كه يه. هه ردوو به شه كه ش يه کی سی برگه ن و هه ر پرگه ی نمونه يه ك له (دعوة بالحكمة) و (الموعظة الحسنة) و (الجدال بالتی هي أحسن) ی تيدا يه.^(١)

٣- په يوه نديی نيوان (ده عوه ت به حيكمه) و (الموعظة الحسنة) و (جدال)، له گه ل تيا لوه تی (ئايات) و (تزكية) و (ته علميم):

^١ ئەم بابته له كۆتایی شريته كانی (بانگه واز) دا ها تووه، كه به ناوی (بانگه وازو قوناغه كانی بانگه واز كردن)، چاپ و بلاو كراوه ته وه، لا: ١٢٠ تا ١٣٣. له ئاماده كردنی: ئارام محم دو سه روه ت عب د الله.

سه چاوه يه كي تری (استقرايی) سوبجانی بو دوزینه وهی شیوازه دروسته کانی بانگه وان، وردبوونه وهی چوئیه تی جیبه جیکردنی ئه رکی پیغه مبه ران بوو (عليهم السلام) بو ئه رکی بانگه وان. بو ئه م مه به سته جگه له گه شت به ژياننامه ی پیغه مبه راندا، دیاریکردنی ئه رکی پیغه مبه رانی له ژماره ئایه تی کدا دیاری کردبوو، به تایبه تی ئه و ئایه تانه ی باس له (تلاوة) و (تزکیة) و (تعلیم) ده که ن. له ئایه تی (۱۵۱) ی سوره تی (البقرة) دا هاتوه:

﴿ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ ءَايَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴾ البقرة/ ۱۵۱. ئه و، پیی و ابوو په یوه ندیبه کی ته و اوکاری و مه نتیقی هه یه له نیوان ئه م ئایه ته و ئایه ته که ی سوره ی (النحل) دا که ده فه رموی:

﴿ ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ﴾ النحل/ ۱۲۵، به م جوړه ی خواره وه:

پیی و ابوو (ده عوه ت به حیکمه ت) به (تیلاوه تی ئایات) دیته جی. به ئایه تی ﴿ سَرِّیْهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ ﴾ فصلت/ ۵۳، ده یسه لماند که مه به ست خسته نه پرووی ئایه ت و نیشانه و به لگه کانی خوای گه وره یه، له هه ردوو جیهانی به رینی مروؤ و

بوونه وهردا. به لگه شی ئه وه بوو که ئه و ئایه تهی (۱۵۱) ی (البقرة)

پاش ﴿يَسْأَلُوا عَلَيْكُمْ ءَايَاتِنَا﴾ ده فه رموی: ﴿وَيُزَكِّيْكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ

اَلْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ﴾ واته: (تعلیم الكتاب) ده یسه لمینی که مه به ست

له (آیات) له پیئشدا ئایاتی (آفاق) و (أنفس) ه.^(۱)

له م زه مینه یه دا ئه و بوچوونه هه له یه ی راست کرده وه که

(حیکمه ت) به واتای خو لادان یبت له لومه ی خه لکی، یان

خو لادانی بانگخواز له گیروگرفت و ناره حه تیی. به پیچه وانه وه ئه و

پییی وابوو که قورئان پریه تی له نمونه کانی دروستبوونی

گیروگرفت بو پیغه مبه رانی سه رمه شقی بانگخوازن، به هوئی

بانگه واز کردنیانه وه. نزیکترین نمونه ی زیندوو، تومه تبارکردنی

سه روه ری پیغه مبه ران (محمد) ﷺ بوو، به شییت و دروژن و

جادووگه ر، تا ده گاته هه ولی ده ربه ده رکردن و کوشتنی، به

مه رجیک باشتین نمونه ی حیکمه تی له بانگکردندا به کاره یناوه.^(۲)

سه باره ت به (الموعظة الحسنه) ش، قه ناعه تی وابوو که په یوه ندیی به

(ته زکیه) وه، واته ده یگوت: ئاموژگاریی جوان، هه مان پرؤسه ی

^۱ سوبحانی ئه م بابه ته ی به دوورودیژی له شریته کانی بانگه وازو ته فسیری

سوره تی (النحل) دا پروون کردو ته وه.

^۲ له واتا کردنی وشه ی (حیکمه ت) دا له باسه کانی (ده عوه ت) دا، ئه م

مه به سه ته ی به دریژی هیناوه.

(تزکیه)یه، به واتا قورئانییه که ی، که به لای سوبحانییه وه بریتییه له گه شه پییدانی لیها تنه خوړسکییه خودادادییه کانی مروؤ. ^(۱) ئەوه شی پروونکردۆته وه که پرۆسه ی (تهزکیه) به دروستی، به وه ته حقیق ده بی که حاله تی (په غبهت) و (په هبهت) - واته: مهیل بو پاداشتی خواو ترس له سزای دواړوژ - له بانگراودا دروست بی، له پری (ته رغیب و ته رهیب) ی بانگخوازه وه. سه بارهت به ﴿الجدال بالتي هي احسن﴾ پی و ابو که تایبه ته به بانگراوی دژو (مُنکر)، واته: ئەو که سه ی که دوو قوناغی (حکمه) و (موعظه) ی له گه ل ده پری، به لام ئاکامی نیه، یانی حاله تی (تزکیه) و (په غبهت) و (په هبهت) ی بو دروست ناب، بگره (ئینکار) و (تحدي) ده کات و ئەو دهیه وی راستیییه کانی بانگهواز به درۆ بخاته وه. بویه ده بی بانگخواز له گه ل ئەو جوړه که سانه دهستبکاته ریسواکردنی بوچوونه چه وته کانی و (تناقضات) ی فکرییان، تا خه لکانی تر که سه رگه رمی گو یگرتنن له بانگخواز، نه که ونه گومان له و گومان و (ته شکیکات) هی ئەو مونکیرانه دهیانورویژینن، بویه ده بی ئەم دهست پیش بخاو، داوای به لگه بکا له وان.

^۱ سوبحانی له باسه کانی (تزکیه) و (نفس) و (روح) و (أسماء الحسنی) و ژور شوینی تر، واتای (تزکیه) و، (تربیه) ی به دورودریژی کردوه.

بۆ ئەم مەبەستە ئاماژەى بە ئایەتەکانى سورهتى (النحل) دەکرد،
که تىياندا چەندىن نمونهى (تناقضات) و چەوتى و ناتەواويى
بيروبوچوونى بەرامبەرەکان هاتووە. وهک ئەمانەى خوارەوه:

بۆ نمونه: بى سەروبهريى ئەو ليدوانانەى (مُنكر) انى ئيسلام، که
دهيانگوت: فريشتهکان کچانى خوان، له کاتيکدا خويان به
شەرمەزاييان دەزانى که کچيان هەبيت. جا قورئان ئەم دوو
فاقەيى و شپرزەبيە فکرييهيان دەخاتە روو و دەفەرموي:

﴿ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ، وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴾ النحل/ ۵۷. له

کاتيکدا بۆ خويان زۆر به پيچەوانەوه بوو: ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ

ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿۵۸﴾ يَنْوَرِي مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ ۚ

أَيْمَسُّكُهُ، عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ إِلَّا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴾ النحل/ ۵۸-

۵۹. يان ئەو کەسه (مونکیر) انەى که پيغەمبەرى خوا، يان
بانگخووانانى دواى ئەو، به بوختانچى دەناسين. تۆش نەفاميبى و

بيئاگايى ئەوان دەربەرە. دەفەرموي: ﴿ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ

أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ النحل: ۱۰۱.

۳- ئهولهویات و پریزه‌ندیی بابه‌ته‌کانی بانگه‌وان:

سه‌بارت به پریزه‌ندیی و پیش و پاش خستنی بابه‌ته‌کانی بانگه‌وان، ماموستا ناصر پیی و ابو که له پرۆسه‌ی بانگه‌وان‌کردندا، ده‌بی سئ بواری سه‌ره‌کی له‌پیش چاو بگیریین:

۱- مروّقه ناسین ب- خواناسین ج- بونه‌وه‌رو ده‌وروبه‌ر ناسین.. بو هه‌رکامیش له‌م بواران ه‌ پریزه‌ندییه‌کی لوژیکیی و زانستی دانا‌بوو:

۱- بو بواری (مروّقناسیی) - که ماده‌ی بانگه‌وازه‌کیه - پیی و ابو که پیویسته ئه‌وه‌نده‌ی که ده‌گونجی له‌ په‌ه‌نده مه‌عنه‌وییه‌که‌ی مروّقه خوئی، ئه‌بی ده‌رک بکری. بویه به‌ دریژی باسی له‌وه کردوو که مروّقه سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ی که له‌گه‌ل هه‌ردوو جیهانی رووه‌ک و گیانداراندا، چه‌ندین تایبه‌تمه‌ندی هاوبه‌شی هه‌یه، به‌ دوو خه‌سه‌له‌ت و هیزی تایبه‌ت جیاکراوه‌ته‌وه، که بریتین له (عیلم) و (ئیراده). به‌ شیوه‌یه‌کی وردو زانستیش، قسه‌ی له سه‌رچاوه‌کانی مه‌عریفه و هیزه‌کانی (علم) کردوو، که بریتین له (سمع) و (بصر) و (فؤاد)، ئه‌مه‌ش له‌پیی (ئییستقرا)یه‌کی مه‌نتیقی و به‌ پشت به‌ستن به‌ ئایه‌تی: ﴿إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ

عَنْهُ مَسْئُولًا﴾ ، الإسرائ/ ۳۶ و چه‌ند ئایه‌تیکی دی.

هەر لهو زه‌مینه‌یه‌دا به‌ درێژیی باسی له‌ جیاوازیی (عه‌قل) و (قه‌لب) و حه‌قیقه‌تی (روح) و (نه‌فس) و تایبه‌تمه‌ندیی (ئیراده‌ی) مروّقه‌ ده‌کا، که به‌ داخه‌وه‌ لی‌ره‌دا جیی نیه‌ درێژه‌ی بده‌ینی.^(۱)

له‌ به‌شیکی‌ش له‌ باب‌ه‌ته‌کانیدا، به‌ پێویستی ده‌زانی که جیاوازییه‌ جه‌سته‌یی و فسیؤلۆژییه‌کانی هه‌ردوو په‌گه‌زی نیرو می‌ش بزانی، تا له‌و پێیه‌وه‌ ئه‌رکه‌کانیشیان جیا بکری‌نه‌وه‌و، بناسری‌ن.^(۲)

له‌گه‌ڵ ئه‌مانه‌دا، ئه‌و له‌ زۆریه‌ی باب‌ه‌ته‌کانیدا، جه‌خت ده‌کاته‌وه‌ که ده‌بی‌ت مروّقه‌ پێی بسه‌لمی‌نری (مه‌خلوق) یکی (مه‌ئموه‌، ه‌، بو‌ خالق) یکی (ئامه‌).

ب- بو‌ بواری خواناسین: زۆر جه‌ختی ده‌کرده‌وه‌ له‌سه‌ر تو‌خ‌کردنه‌وه‌ی به‌لگه‌کانی (ربوبیه‌ت) و په‌روه‌ر‌دگاری‌تی، تا بکری‌ته‌ ده‌روازه‌ی سه‌لماندن (ألوهیت)، فه‌رمانه‌وایی و فریادپه‌رسی، که کیشیه‌ی هه‌موو پی‌نجه‌مبه‌ران بووه‌ له‌گه‌ڵ نه‌ته‌وه‌کانی سه‌رزه‌وی^(۳) و

^۱ مامۆستا به‌ درێژیی و به‌ به‌لگه‌وه‌ له‌ باب‌ه‌ته‌کانی (حه‌ج) و (نه‌فس و روح) باس له‌م لایه‌نانه‌ ده‌کات.

^۲ له‌ شریتی (فه‌ره‌نگی خۆزائاوا) دا ئه‌م باب‌ه‌ته‌ی شی کردۆته‌وه‌.

^۳ له‌ شریتی تایبه‌ت به‌ واتا‌کردنی (ئه‌له‌، رب، دین)، ئه‌مه‌ی به‌ درێژیی پوون کردۆته‌وه‌.

تا ئیستەش ئەم کیشەیه بەردەوامەو بیری لائیکی و سیکۆلاریزم،
دژێ ئەم چەمکە دەوستیتهوه.

پاشان پێی وابوو که زۆر گرنگە بابەتەکانی پەیوەندیدار بە
چەمکی (دین) و (پێغەمبەرایەتی) و (عیبادەت) و (ئیمان)، بخرێنە
پێش خستنه پرووی مەسەلەکانی (ئەحکام) و (ئەخلاق) و بەهاکان.
بەلام بۆ پرێزبەندیی بابەتە عەقیدەییەکان، تەئکیدێ دەکردهوه که
دەبیته باسەکانی دواپۆژ (قیامەت) بخرێنە پێش هەموو باسەکانی
تر، چونکه تەنها ئەو بابەتە بە تەواوی مروۆ دەهەژینی و سازی
دەکات بۆ گۆیگرتن و ملکه چیی بۆ راستیەکانی تر. بەلگەشی بۆ
ئەم باسە، دابەزینی سورەتە کورتەکانی قورئان بوو له سەرەتای
بانگەوازدا، که زۆربەیان تاییبەتن بە باسی دواپۆژو
رووداوه کانییهوه، وهك سورەتەکانی: (الزلزال، القارعة، التكاثر، الليل،
الغاشية، الأعلى، الطارق، البروج، الانشقاق، المطففين، الانفطار) تا دەگاتە
(النازعات) و (النبأ).

هەرودها زۆربەیی جار، ئاماژەیی دەکرد که سورەتی (فاتحه)ی
(مەتنی قورئان)، پاش ناساندنی (رېوبيهت)ی خوا له (رې) و
(رحمن) و (رحيم) دا، ئایهتی (مالك يوم الدين) دینیت، بە دوایدا
باسی (عباده) و (استعانة) دەکات، چونکه دروستبوونی بپروا بە
پاشه پۆژ، هەست بە بەرپرسياریتی له مروۆقدا دروست دەکا،

به‌دوای نئه‌ودا زۆر گونجاوه په‌یمانی به‌ندایه‌تی (عه‌دی عبودیت)

فیر بکریت، له‌به‌ر پۆشنایی نایه‌تی: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾.

مامۆستا ناصر پیناسی (به‌ندایه‌تی) (عبودیت) وا ده‌کات که بریتییه‌ له: "ژیان به‌پیی به‌نامه‌ی خوا، به‌ سوودهرگرتن له هه‌موو ئه‌و ئیمکاناته‌ مادی و مه‌عنه‌وییه‌ی خوای به‌دییه‌نهر خستوویه‌ته‌ به‌رده‌ستی مروۆ به‌و خۆ(تزکیه)کردن و ئاوه‌دانکردنه‌وی زه‌وی"^(۱).

ج- بو‌ بواری بونه‌هرناسیی و ناسینی ده‌وروبه‌ر:

مامۆستا ناصر- له‌و لایه‌نه‌وه‌- زۆر جه‌ختی له‌سه‌ر جه‌قیقه‌ته‌ قورئانییه‌کان ده‌کرده‌وه‌، که ئاسمانان و زه‌وی له‌ خزمه‌تی مروۆدان. مروۆ به‌ سوودهرگرتن له‌ نیعمه‌ته‌کانی سه‌رزه‌وی و ئه‌وی ده‌ستی ده‌گاتئ، که ناویان ده‌ئ (مظاهر)ی په‌حمه‌تی خوا، به‌ ئه‌رکی ئاوه‌دانکردنه‌وی زه‌وی هه‌لده‌ستن، تا ده‌گاته‌ ئاستیک هه‌رچی کان و کانزاکانی ژیرزه‌ویی و ژیرده‌ریایه‌، ده‌خرینه‌ کارو سه‌رزه‌وی به‌ پاده‌یه‌که‌ ده‌رازیته‌وه‌ که مروۆ ده‌که‌ویته‌ گومان له‌ تواناکانی خۆی و نازناوی (قادر)ی به‌ خۆی ده‌دا، بو‌یه‌ له‌وکاته‌دا دیروکی دونیاو ژیان دونه‌یا کۆتایی دیت و خوای به‌دییه‌نهر

^۱ له‌ پیشه‌کی زنجیره‌وانه‌ی (به‌ندایه‌تی)دا، ئه‌م بابته‌ی به‌ درییژ پوون کردۆته‌وه‌.

پیشانی مروّث دهدات که هیچ نه بووه جگه له مه خلوقیکی مهئمور.^(۱) بۆ ئەم بابەتە هه‌لوێسته‌ی وردو قوولێ ده‌کرد له‌سه‌ر ئایه‌تی: ﴿ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرًا لَّيْلًا أَوْ نَهَارًا ﴾ یونس/ ۲۴.

له‌م لایه‌نی بونه‌وه‌رو ده‌ورو به‌رناسییه‌دا، سو‌بجانی ئاماژه‌ی زۆری ده‌کرد به‌وه‌ که (مه‌عارف) دوو جوورن: یه‌که‌میان (حقائق) له‌ هه‌ردوو عاله‌می (شه‌هاده) و (غه‌یب). دووه‌میان (اعتباریات).. هه‌رچی (حه‌قائق)ه‌ وجودی ده‌ره‌کییان هه‌یه، یانی باس له‌ (هه‌یه) و (نیه)، واته‌ (إثبات) و (نفي)یه. فلان حه‌قیقه‌ت هه‌یه. فلان شتی تر نیه. به‌لام (اعتباریات) وجودی ده‌ره‌کییان نیه، چونکه‌ باسی (ئهبی) و (نابی)یه. ئه‌وه‌شی به‌ جوانی شی کردۆته‌وه‌ که هیچ رییه‌ک نیه بۆ ده‌رککردن و دۆزینه‌وه‌ی هیچ (ئهبی) و (نابی)یه‌ک جگه‌ له‌ دوو رینگه‌: یان ناگاداربوون به‌ هه‌موو بونه‌وه‌رو نه‌ینییه‌کانی ناوی و جووری په‌یوه‌ندی نیوان هه‌موو دروستکراوان، تا دلنیا‌یی دروست ببی بۆ سازگاری و گونجاویی حوکمی (ئهبی) یان (نابی)که. یان رینگه‌ی هه‌وا و ئاره‌زوو، که

^۱ پیشه‌کی بابته‌ی (توحیدو متعلقاتش)، به‌ زمانی فارسی.

هەرگیز مرۆڤ ناگهیهنیتته دُنیا بوون له (اعتباریات) و پریاری
ئەگەر و نهگهری دروستدا.

لەم بابەتە قوولەدا - که پرهه‌ندیکی فەلسەفی هەیه - تەئکیدى
دەکردەو له‌سەر ئەو که هیچ (اعتباریات) و (ئەبى و نابى) یەك،
له‌سەر هیچ حەقیقەتیکی (هەیه) و (نیه) بنیات نائى. بۆ نمونە:
بەرامبەر حەقیقەتى (بوون) ی پەرداخیک ئاو له‌بەردەم سى که‌سدا،
پریاری (ئەبى) ناگونجی که یەك شت بیئت. بۆ نمونە: خواردنەو
بیئت، یان پرشتن بیئت، یان کولاندن بیئت، بگره هەموو ئەو
(ئەبى) یانە له‌پیشن. بۆیه ئەم فرەیی و (تعدد) ی (ئەبى) یانە،
بەرامبەر یەك (حەقیقەت) - که ئاو - دەیسەلمیئى که
سەرچاوەکەى مەیل و هەوا و ئارەزوو زیاتر هیچی تر نیه.

لەمەو دەرهاویشتەیه‌کی دەهینایه دەست، که تەنها خۆی
بەدیھینەری شارەزا بە نهینیه‌کانى مرۆڤ و گەردوون، دەتوانى
(ئەبى) و (نابى) کان دیاری بکات، بەبى ئەو‌ه‌ی هیچ هەلەو که‌چى و
که‌م و کورتییان تیدا بیئت.. له هەمان کاتیشدا ئینکاری ئەو
ناکری که مرۆڤه‌کان پریاری (ئەبى) یان (نابى) دەتوانن بدن، بە
حوکمی ئازادى ئیرادەیان و بوونى مەیل و هەوا، بەلام باس له‌وه‌یه
چەندە نامانج دەپیکن، یان نا؟

لهم زه مينه يه دا باس له وهش دهكات كه ريگاي تايكردنه وه و
ئه زمونيش ههيه، به لام مروؤف ناگه يه نيته ئامانجي دروستي ئه بي و
نابي. ١

١ ئه م بابه ته ي له وانه كاني تايبه ت به (ئيعجازي قورئان) به دريژي پوون
كردو ته وه.

تهوہری دووہم

سہ بارہت بہ بانگخواز

که‌سی (بانگخواز) پایه‌ی دووه‌می پیکهینه‌ری پرۆسه‌ی بانگه‌وازه، واته ئه‌و ئه‌رکه گرنگانه‌ی له به‌شی یه‌که‌مدا ئاماژیه‌یان پی‌کرا، ده‌بیئت که‌سیک پی‌یان هه‌ستییت که قورئان ناوی ناوه (داعی إلى الله) ۱ یان (داعی إلى الرب) ۲ یان (داعی إلى سبیل الله). ۳

۱- هه‌موو پرودا‌ریکی تیگه‌یشتوو بانگخوازه:

سوبحانی بره‌ی‌یه‌کی نه‌گۆری هه‌بوو که پیویسته هه‌موو موسولمانیک - پاش تیگه‌یشتنی له بنه‌ما فیکرییه‌کانی ئیسلام - بییته بانگخواز، به‌و پرێژه‌یه‌ی که له ئاین وچه‌مک و ئه‌حکامه‌کانی تیده‌گات. واته له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا نه‌بوو که مه‌رجی بانگخوازی هینده گران بکریت، که که‌سانیک تاییه‌ت نه‌بیئت نه‌توانن خویان له

۲ له نایه‌تی: ﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾ فصلت: ۳۳، و نایه‌تی ﴿ وَدَاعِبًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴾ الأحزاب/ ۴۶ .

۲ له نایه‌تی: ﴿ وَلَا يَصُدُّنَاكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلَتْ إِلَيْكَ وَأَدْعُ إِلَى رَبِّكَ ﴾ القصص/ ۸۷ .

۴ له نایه‌تی: ﴿ ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ﴾ النحل/ ۱۲۵ .

قهری ئه و ئه ركه بدن. به لكو پروادار له هه ر ئه ندازه يه كى ئاين به چاكى تىگه يشت، ده بى ببىته بانگخوازو پشتيوانى و كه سانى ترى لى تىبگه يه نىت. بوىه ته ئكىدى ده كرده وه كه هه موو موسولمانىكى پروادار بانگخواز، به لام به راده ي تواناى خوى. چونكه مروث - به گشت - به لىنى بردنه سه رى په يماني به ندايه تى (عه دى عبوديت) لى سه نراوه.

له م زه مينه يه دا به لگه ي به و ده يان ئايه ته ده ينيايه وه كه به خىطابى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ فه رمان به سه ر پرواداراندا ده دن - به بى جياوازى - كه به ئه ركه كانيان هه ستن.^۱

۲- گرانی و سهنگینی باری مهسئولیهت:

ماموستا ناصر له باسه كانيدا ئه وه ي نه شار دوته وه كه باری مهسئوليه تى بانگه واز زور گرانه، چونكه ئه ركى پىغه مبه رانه و ئاكامه كه ي به گژدا چوونه وه ي زله يزان و سه ته مكاران و خاوه ن

^۱ له ده يان شوينى قورئاندا به ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ يان فه رمانى جىبه جىكردن و قه ده غه كردن و داواى خو لادان له شتاتنىك كراوه. ره نكه ئايه تىكى وهك: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوْمِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ﴾ النساء / ۱۳۵. يان ئايه تى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوْمِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ﴾ المائدة / ۸، به س بىت بو ئه وه ي موسولمانىك تىى بگات و هه ستىت و راپه رىت و ببىته (قوام الله) و (شاهد بالقسط) يان (قوام بالقسط) و (شاهد لله).

به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانه‌و ده‌بیٚت بانگخواز ئه‌گه‌ری تیاچوونی مال‌و سامان‌و ته‌نانه‌ت گیانیشی له‌و پیناوه‌دا له‌به‌رچاو بیٚت.. به‌لام ئه‌وه‌شی وه‌بیر خستۆته‌وه که به‌ راده‌ی گرانیی ئه‌رکه‌که پاداشته‌کانی خواش سه‌نگین و گرانه‌درن، بۆیه شایانه که مروڤ، دارو نه‌داری بۆ گه‌یاندنی ئه‌رکی بانگخواز به‌خت بکات. ^(۱) چونکه له‌گه‌ل ئه‌و پاداشته نه‌پراوه‌یه‌ی دواپۆژ، خۆدۆزینه‌وه‌ی مروڤیش ته‌نها له‌و گوزه‌رگا و مه‌سیره‌دایه، گوزه‌رگای هه‌ستان به‌ ئه‌رکی مه‌سئولیه‌تی ده‌عوته.

۳- قورئان، سه‌رچاوه‌ی یه‌که‌می بانگخوازه:

سوبحانی جه‌خت ده‌کاته‌وه که سه‌رچاوه‌ی بنه‌ره‌تی بانگخواز - له‌گه‌ل که‌سانی سه‌ره‌تایی له‌گه‌ل ئیسلام - قورئانی پیروژه، به‌تایبه‌تی ناوه‌پۆکی کورته سوره‌ته‌کانی سه‌رده‌می مه‌که‌که، چونکه جه‌خت له‌سه‌ر پۆژی دوايي و پروداوه‌کانی ده‌که‌نه‌وه و گونجاوترن بۆ دروستکردنی حاله‌تی ترس و مه‌یل (په‌هه‌به‌ت و په‌غه‌به‌ت)، که زه‌مینه ساز ده‌که‌ن بۆ پا‌به‌ندی و گوێپرایه‌لیی له‌ جیبه‌جی‌کردنی

^۱ سوبحانی ئه‌م بابته‌ی له‌ شریتی (مه‌سئولیه‌ت) دا زۆر به‌ جوانی پوون کردۆته‌وه. (پروانه: لادانی به‌شه‌ریه‌ت و ژبانی موئمینانه) ناماده‌کردنی: سه‌روه‌ت عبد الله، که به‌شی دووه‌می دابه‌زاندنی ئه‌و شریته میژویه‌یه، که له سه‌ره‌تای کۆبونه‌وه‌یه‌کی سه‌رکرده‌یه‌تی برایاندا له‌ سالی ۱۹۸۵ پيشکeshی کرد.

ئەھكامدا، كە ئەوانەش زياتر لە سورەتە مەدەنيەكاندان و لە (سوننەت) و فەرموودەشدا دريژەيان خراوتە پروو.

٤- كەش و ھەواي دابەزاندني ئايەت:

سوبحاني پيئي وايە ئايەت و بېرگە ئايەتەكاني قورئان، ھۆي دابەزین (سەبەب نزول) ي دووبارەيان ھەيە. واتە ھەموو ئايەت و بابەتيكي قورئان بۆ ھەموو كەسيك ناشين. بۆيە دەبيت بانگخواز ھەكیم و ليژانانە كەش و ھەواي گونجاو بۆ بانگراو بدۆزيتەو، بۆ مامەلە لەگەل قورئان و چەمك و ھوكمەكاني. ئەوھش دووپات دەكاتەو كە سورەتي (فاتحە) بەو پيئيەي كە (مەتن) ي قورئانە، لەو حالەتە بەدەرەو واتاكردن و گەياندني ناوھرۆكەكەي لە ھەموو كاتيكا بۆ ھەموو كەسيك شياوو گونجاو.

كەواتە حالەتي كەسەكان، ژينگەكان، كۆمەلگەكان، كات و سەردەمەكان، كاريگەرييان ھەيەو لە چۆنيەتي و چەنديتي دابەزاندني دووھمي قورئان بۆ سەر دلەكان، تەھەككوم دەكەن. مامۆستا ناصر ئەمەي ناوناوو دابەزاندني دووھم، چونكە دابەزاندني يەكەم بريتييە لە دابەزاندني بەش بەشي قورئان لە (لوح المحفوظ) ھوہ بۆ سەر دلای پيئەمبەري خوا (ﷺ). دووھميش دەرھيناني بەشەشيەتي لەناو (مصحف) دا بۆ سەر دلای

بانگکراوان. به لّام هه لّگری یه که م (جبریل)ی فریشته ی خوا بوو،
 هه لّگری دووهم بانگخوازی ریگه ی خوایه، له هه ر سه رده میکا. ^۱
 ۵- چۆنیه تی ده رککردنی بانگخواز بو (هۆی دابه زانندی
 قورئان):

مامؤستا ناصر پیی وایه که ده رکی (تهوه ر)ی هه ر سوره تیک
 هاوکاره بو هۆی دابه زین. ههروه ک دُنیا ییش ده دات که تیپرامان له
 (ناوی سوره ت)، هاوکاره بو دۆزینه وه ی میحوه ری باسی سوره ت.
 دوای ئه وه پیی وایه که پیویسته بانگخواز ده رکی زه مینه ی
 دابه زانندی ئایه ت یان سوره ت یان برگه ی قورئان بکات، بزانیّت
 که ش و هه وای (کات و حاله ت و که س)ه که گونجاوه له گه ل
 تهوه ره که، یان نا. بو نمونه: مامؤستا ناصر نمونه ی دابه زینی
 یه که مجارو دابه زاننده وه ی دووهم جاری سوره تی (الفیل)
 دینیته وه، بو چاره سه ری حاله تی نائومییدی و زوره ی نانی
 زله یزان ی هه ر سه رده میک. چونکه میحوه ری سوره تی (الفیل)
 سه لماندن ی ئه و راستیییه که خوا ریگه ره و نایه لیّت هه میشه
 زله یزان بالاده ست بن و زه مینه ی به ندایه تی بو خوا بشیویّت. ^۲

^۱ سوبجانی ئه م بابته ی له شریته کانی بانگه وازدا به جوانیی و نمونه وه،
 شروقه کردوه.

^۲ سه رچاوه ی پیشوو.

۶- ئەرکی بنچینهیی بانگخواز له بانگهوازدا:

له تیکپرای بابتهکانی مامۆستا ناصردا که تایبهتی کردوون به باسی بانگهوازو ئهرکهکانی بانگخوازهوه، جهخت دهکاتهوه که ئهرکی بنچینهیی بانگخواز بهرامبهر بانگراو سی شته:

أ- بانگیشتی بانگراو بو ئهوهی وهرگیری. واته بانگراو بییته (متلقى) (په یاموهرگر).

ب- ههولدان بو گۆرانکاری له بانگراودا، به گهشه دان به لیها تنهکانی، (تهزکیه) کردنی.

ج- ههولدان بو ئهوهی بانگراو له قونای (وهرگرتن) و (گۆرانکاری له ناخدا)، بگویزیتهوه بو قونای (به رههمدان) و بهخشش، واته دهرکهوتنی ئاسه واری وهرگرتن و گۆرانکارییه که له کردهوهی چاک (عهمه لی صالح) دا.

مامۆستا ناصر ئهم پرۆسهی پیگه یاندن و گهشه پیدانهی مروقی، کتومت دهچوواند به پرۆسهی پهروه دهی توویک، دانه ویله یهک، که به سی قونای (وهرگرتن) و (گه وره بوون) و (به رههمدان) دا تیده په ری، یان به قهولی پروه کناسان (تغذیه) و (تصیر) و (إنتاج).

• ﴿وَقُرْءَانًا فَرَقْتَهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ نَزِيلًا﴾

الإسراء/ ١٠٦.

• ﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ

وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ

لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ الجمعة/ ٢.

تهوہری سییہم

سہبارہت بہ بانگراو

دياره پايهى سىيىم له پرؤسهى بانگکردندا (بانگراو)ه.
مامؤستا ناصر له م لايه نه وه كارى زؤرى كردوو له سه ر
پوونکردنه وهى ره هنده دهرونيى و كؤمه لايه تىيه كان.

۱- پىويستى پؤلينکردنى بانگراوان:

سه ره تا ئه وهى به ييرى بانگخوازن هيئاوه ته وه، كه ههروهك
كؤمه لگاو ژينگه كان جياوازن، ده شىت و ده گونجىت حالى تاك و
دهسته و گروهه كانيش له ناو كؤمه لگه يه كدا جياواز بيٽ.. بويه
برواى وابوو كه پيره و كردنى يهك شىواز، يان جيبه جيكردى
ئهركى قؤناغيكى ديارىكراوى بانگه وان، له هه موو جييهك و به سه ر
هه موو كه سيكدا، نادرست و بيئاكامه.

بو نمونه: به گشتى شىوازي بانگه وان له كؤمه لگه يهكى بى
بروادا، جياوازه له كؤمه لگه يهكى موسولمان. ههروهك گفتوگو
له گه ل موسولمانىكى هوشيارى تيگه يشتوو، جياوازه له گه ل
موسولمانىكى تر كه چاك تينه گه يشتوو وه له سه ره تادايه.

۲- پوخته‌ی بانگه‌وازو در یژه‌ی بانگه‌واز:

مامؤستا ناصر به ئیلهام وهرگرتن له سروشتی سوره‌تی (فاتحه) و جیاوازی له گه‌ل سوره‌ته‌کانی تری قورئان، پیی و ابوو که بانگکراو بۆلای دینی خوا، ده‌بیئت دوو بانگه‌وازی پی بگات: بانگه‌وازیکی کورت و پوخت و خیراو سه‌ره‌تایی، واته ده‌بیئت له سه‌ره‌تاوه به کورتی له حکمه‌تی ژیان و مردن و په‌روه‌ردگار ییتی و فه‌رمان‌په‌وایی خواو ئاین به گشتیی و دواپوژو ئه‌رکی مروّقه له‌م ژیان‌ده‌ا، تیبگات، به‌و ئه‌ندان‌یه‌ی که سوره‌تی (فاتحه) چوارچپیه‌ی بۆ کی‌شاوه، که ئه‌و ناوی ناوه (مه‌تنی قورئان)، واته پوخته‌یه‌ک له عه‌قیده‌و بۆچوونی ئیسلامیی.

له قوناغییکی تردا - به‌پیی که‌ش و هه‌وای ده‌رونیی و ئاستی تیگه‌یشتن و راده‌ی پیویستی و نیازمه‌ندی که‌سی بانگکراو - سه‌رجه‌م ئه‌و به‌شانه‌ی تری ئیسلام، چ له‌ پرووی بۆچوون و عه‌قیده‌وه، چ له‌ پرووی ئه‌حکامه‌وه، به‌ش به‌ش ده‌گه‌یه‌نریت به بانگکراو.

مامؤستا ناصر بۆ پیویستی ئه‌و به‌شکردن و قوناغبه‌ندییه، چه‌ندین جار لیم بیستوه که به‌لگه‌ی به‌و ئایه‌ته‌ی سوره‌تی (الإسراء) ده‌هینایه‌وه، که ده‌فه‌رمویت: ﴿وَقَرَأْنَا فَرَقَّتْهُ لِنَقْرَاهُ عَلَى النَّاسِ

عَلَى مَكَّةٍ وَنَزَّلْنَاهُ نَزِيلاً ﴿الإسراء/ ۱۰۶﴾

۳- بانگکراو چۆن پهروهده دهکړیت:

ماموستا ناصر دهسته واژدهی (تزکیه) ی بۆ پرۆسه ی پهروهده ی تاک به کارده هیڼا، هه مان ئه و زاواوه یه ی که له سی ئه رکه سه ره کبیه که ی پیغه مبه راندا (علیهم السلام) باسکراون: ﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمَمِينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ الجمعة/۲.

ئهو، بانگخواز ناگدار دهکاته وه که ده بیته بزانیته مروقی بانگکراو دوو تایبه تمه ندی هه یه، که بریتین له (عیلم) و (ئیراده) - وهک پیشتهر ناماژه مان پیکرد-. دیاره ئه م دوو تایبه تمه ندیه ژماره یه که لیهاتنی له مروقدا دروست کردووه که پیوستیان به گه شه هه یه. ههروه ها بۆ (علم) سی نامرازی دراوه تی، که بریتین له (سمع) و (بصر) و (فوائد)، ههروه که له ری (ئیراده) شه وه هه لده ستیته به کاری چاک و په سه ند (مه عرف) و خو لاده دات له کاری خراب و ناپه سه ند (مونکه ر). جا، پرۆسه ی (تزکیه) ده بیته هه ولی گه شه دان به و لیهاتن و (استعدادات) ه (بالقوه) انه و کردنیان به (بالفعل).^(۱)

^۱ ماموستا ئه م بابه ته ی به درژی له شریته کانی (أسماء الحسنی) و (تزکیه) و (بانگه وان) دا پوون کردوته وه.

۴- بایه‌خی فاکتەری (دووباره‌کردنه‌وه) له پرۆسه‌ی بانگه‌وازاذا:

مامۆستا سوڤحانی له واتاو مه‌دلوی وشه‌ی (تزکیه) و سروشتی گه‌شه‌کردن له گیانداراندا، ئه‌وه‌ی ده‌ره‌ینابوو که ده‌یت هه‌ول بدیت پرۆسه‌ی (تزکیه) له‌پێی دووباره‌کردنه‌وه‌و له‌سه‌رچوون و به‌رده‌وامبوون، بگاته ترۆپک. زۆرجاریش نمونه‌ی فی‌ربوونی منداڵ بو‌ ئه‌لفباو نووسین، یان مه‌شقی خه‌یاتی، یان شو‌فی‌ری، یان هه‌ر پیشه‌یه‌کی تری ده‌ه‌ینایه‌وه. بۆیه دووپاتی ده‌کرده‌وه که ده‌بیت له به‌شی (ئیراده)ی مرۆقی بانگراودا، پرۆسه‌ی (تزکیه) به‌رده‌وام بێت، تا مه‌له‌که‌ی (ئیمان) و (ته‌قوا) و (سه‌بر) و (شوکر) و (سه‌خاوت) و (شه‌جاعه‌ت) و هتد...ی تیدا دروست ببی و پیشه‌ داوکتن.

۵- پۆلێنی بانگراوان و ئه‌رکی بانگه‌واز به (حیکمه‌ت) و

(الموعظة الحسنة) و (الجدال بالتي هي أحسن):

مامۆستا ناصر له ده‌یان شو‌ی‌نی نووسین و وتاره‌کانیدا، ئاماژه ده‌کات به‌و راستییه‌ که ئه‌و سێ ده‌سته‌واژه‌ی (حیکمه‌ت) و (موعظة) و (جدال) ه‌ که له کۆتایی سوره‌تی (النحل) دا، له ئایه‌تی:

﴿ ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ

أَحْسَنُ ﴾ هاتوو، بۆ سێ ده‌سته‌یه:

دهسته ی یه که م: ئەو که سانه ن که له سه ره تای پیگه یان دنی
په یامی ئیسلامدان، ئەوه ده بییت په نا ببریته بهر (حیکمهت)، به
ئاگادارکردنیان له نیشانه و به لگه کانی خوا له دهروونی مروقه کان و
ئاسوکانی بونه وهردا (ئایاتی ئافاق و ئەنفوس) وهك قورئان باسی
دهکات.

دهسته ی دووهم: ئەوانه ن که ئەو باسانه کاریگه رییان له سه ریان
نیه، ئەوه ده بییت شیوازی (الموعظة الحسنة) یان له گه ل جیبه جی
بکریت، که ماموستا ناصر پیی وایه بریتییه له به کاره یانی
شیوازی مهیل په یداکردن له پیی پاداشت (ته رغیب) هوه و ترساندن
له سزای دواپوژ، له پیی (ته رهیب) هوه.

دهسته ی سییه م: ئەوانه ن که هه ردوو شیوازه که کاریگه رییان
له سه ریان نیه، به لکو زیاتر ده مارگیریان دهکات و له جی
وهرگرتن، ئینکاری دهکن، بگره ده که ونه هه لوستی (تحدي) و
گومان دروستکردن له سه ر بانگخوازو بانگه وازه که ی. بویه له گه ل
ئه مانه (جدال) و تووپیژی سهخت دهست پییده کات، که لای
ماموستا ناصر بریتییه له هه و لدانی بانگخواز بو بهر په رچدانه وه ی
ئه و گومانانه ی دروستیان دهکن و هه و لدان بو خسته پرووی
عهیب و عارو ناته و اووییه کانی فکری به رامبه ر، به لام به مه رجی ئەوه
که ئەو (جدال) ه (بالتی هی أحسن) بییت، واته: له سه ریکه وه

شیوازی زړاندن و سووکایه تی تیډا نه بیټ، له سهریکی تریشه وه سازشکاری و خاترانه گرتن و لاوازی نواندنی له گه ل نه بیټ.^(۱)

خالی جیاکه ره وهی ماموستا ناصر له موفه سسیره کانی تری قورئان له م بابته دا، نه وه بوو که چندين نمونه ی نه م دیارده و هه لویستانه ی له ناو قورئاندا ده ستنیشان کردبوو، وه که له نمونه ی سوره تی (النحل) دا ئا ماژمان پی کرد.

بانگه زو کاری دهسته جه میی

کو تایی نه م بابته به زانیارییه که دینم، که ماموستا ناصر قه ناعه تیکی مه بده ئیی هه بوو به وهی که کاری بانگه واز به ته و او یی به ته نها ناکریت، به لکو له چندين بونه دا جه ختی ده کرده وه که نه رکه له سهر شانی موسولمان بو هاوکاری و پشتیوانی په یامی ئیسلام بچیته ناو کو مه لیکه وه، که بروا و قه ناعه تی وایه بو سهر خستنی ئاینی خواو گه یانندی بانگه واز که ی تی ده کو شن.

ره نگه به لگه نامه و سهنه دیکی حاشا هه لنه گر نه و سه عاته کوتاره ی بیټ به ناوی (مه سئولیه ت) که له ده ستپیکی کو بونه وه یه کی نه نجومه نی شورای بریاند له سالی ۱۹۸۵ دا پیشکه شی کرد، گوتاریک که هه موو ئاماده بووانی هه ژاندو

۱ نه م بابته شی له ده یان شوینی شریته کانی (خواناسی)، (تزکیه)، (بانگه واز).. شی کردو ته وه.

بەندەش شەرەفى بەشدارىيى ئەو كۆبونەوہىەم ھەبوو، كە يەككىكە لەسەرپىچە گىرنگەكانى تەمەنم.

بە گىرنگى دەزانم چەند پەرەگرافىكى وتەكانى لىرەدا بگويزمەوہ، تا رادەى بۆچوونى مامۇستا ناصر لە كارى جەماعىيى و پىويستى ھۆگىيى بۆ كۆمەللىكى بانگخواز بزانىن.

سەرەتا باسىكى دوورو درىژىي سەنگىنى بارى مەسئولىيەتى گەياندىنى ئاينى خوا دەكات و نمونەى پىغەمبەران (عليهم السلام) دىننىتەوہ، پاشان دەللىت: "دەى كاتىك شتەكان ئاوان، مەسئولىيەت بەو سەنگىنىيە... بە تاك ئەنجام نادىت... دەبىت ئامادەيى و لىھاتنەكان كۆبىنەوہ... تەجروبەكان بدرىن لەيەك، تا مەسئولىيەتەكە كامىل ببىت و راپۇرتى ئەنجامدانى كارەكە بچىتەوہ بۆ لاي خالقى ئەم عالەمەو... دەرکەوئىت كى لە ھەلگرتنى بارى سەنگىنى مەسئولىيەت بەشدارىيى كردو كى نەيكرد؟..

كاتىك مەسەلەكە بەم جۆرەيە، ئىتەر بەلگەى تىرى ناوئىت كە دەعوەتكردن بۆ رىگەى خوا - كە تەعبىرىكى ترە بۆ ھەلگرتنى بارى مەسئولىيەت - بە كۆمەل نەبىت ناكرىت. لە ھەر شوئىنىك توانايى و پىداوويستىي ھەبوو، پىويستە لەسەر خاوەنى، بچىتە ناو ئەو كۆمەلەوہ. نەك خۆى، دەبىت خەلكى تىرىش بىننىتە ناو ئەو كۆمەلەوہو بە كۆمەل ھەرەكەت بكەن. چونكە ھەموو ئىمكانات

خوایین و موسه خخر کراون بۆ هه موولا، بۆ ئه وهی سوودیان لی وهر بگیریت و مه سئولیه ته که ی پی به رجه سته بکیریت.^(۱)

پاشان پیداو یستی کاری ریکخراوه ییش بۆ ریکخستنی ئه رک و کاری ئه و کۆمه له، به ئه رکیکی تری ته و اوکار ده زانی و ده لیت: "له کاتی کدا زۆربه ی خاوه ن تواناییه کان خو یان ده کیشنه که ناره وه، دیاره که مه سئولیه ت له کۆلیان هه لئاگیریت و زیاتر پیویست ده بییت ... ئه م کۆمه له ده بییت به جو ریکی ریکخراوه یی (منظم) ی وه ها کۆبینه وه که له کۆی چالاکیه کان یان ئه و چالاکییه بنه رته یه - که بریتیه له باری سه نگینی مه سئولیه ت بیته دی. به لئ، بۆ ئه وه ی بزانی که کارکردنی به کۆمه ل ئه رکیکی بنه رته یه، و ا بزانی بیجگه له مه ی که با سم کرد پیویستمان به ه یچ به لگه یه کی تر نییه."

مامۆستا ناصر له کۆتایی ئه و با سه یدا دلنیایی ده دات که کۆمه لی بۆ خوا کارکردوو، سه رکه وتنی چه تمییه، سه رکه وتن به پیوه رو دیده قورئانییه که. ده لیت: "کاتی ک کۆمه لیک ده ست ده که ن به کۆبونه وه و قسه کردن و نه خشه کی شان بۆ ده عوه ت بۆ ریگه ی خوا، خوا سه رکه وتوو یان ده کات"^۲ به دوایدا نمونه ی به ری په نچ و زه حمه تی ژماره یه که له پیغه مبه ران دینیته وه یاد.

۱ شریتی مه سئولیه ت. پروانه: ژیا نی موئمیانه، لا: ۹۹-۱۰۰.

۲ سه رچاوه ی پیشوو، لا: ۱۰۰.